

10. Konrad R. (1985). Voprositelnye predlozheniya kak kosvennye rechevye akty [Interrogative sentences as indirect speech acts]. *Novoe v zarubezhnoy lingvistike*. Moscow : Progress, iss. 16, pp. 349–383 (in Russian).
11. Matyushenko O.Y. (2007). Prahmatychni aspekty dekoduvannya implitsynoyi informatsiyi u rusli kohnityvnykh vchen' [Pragmatic aspects of implicit information decodation in cognitive studies] *Visnyk Sums'koho derzh. un-tu. Ser. Filol. nauky*. 2007. T. 2, No 1. P. 34–39 (in Ukrainian).
12. Nikitin M.V. Kurs lingvisticheskoy semantiki [Linguistic semantics course]. SPb: Nauchnyy tsentr problem dialoga, 1996. 760 p. (in Russian).
13. Oganezova T.S. (2011). Problema otgranicheniya implitsitnosti ot smezhnykh ponyatiy i yavleniy [Implicitity limitation problem of related concepts and phenomena]. *Gumanitarnyye issledovaniya*. № 2 (38). P. 75–84 (in Russian).
14. Soloshchuk L.V., Ustyenko S.Y. (2015) Implitsynoprahmatychni znachennya responsyvnykh replik u suchasnomu anhlomovnomu pobutovomu diskursi [Implicit-pragmatical meanings of responsive cues in the modern English everyday discourse] *Visnyk Kharkiv. nats. un-tu. im. V. N. Karazina*. Vyp. 1155. P. 58–63 (in Ukrainian).
15. Fedoseyeva A.V. (2005) Implitsitnaya modal'nost' vyskazyvaniya v kommunikativno-pragmaticheskom aspekte [Implicit utterance modality in communicative-pragmatic aspect]: dis kand. filol. Nauk]. Belgorod. 209 p. (in Russian).
16. Carston R. (2009) The explicit / implicit distinction in pragmatics and the limits of explicit communication. *International Review of Pragmatics* 1 (1), 2009. P. 35–62.
17. Cooren F., Sanders R.E. Implicatures: a schematic approach. *Journal of Pragmatics*. 2002. Vol. 34. P. 1045–1067.
18. Grice H.P. Logic and Conversation. Syntax and Semantics. Vol. 3: Speech Acts. New York: Academic Press, 1975. P. 42–58.

УДК 811.111'42'22

DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-10

РЕАКЦІЇ НА МОВЛЕННЄВИЙ АКТ ПОГРОЗИ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Пономаренко Олена Олександрівна,
аспірант кафедри німецької філології та перекладу
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
elena14.ponomarenko@gmail.com
orcid.org/0000-0003-1661-2151

Метою статті є встановлення типів реакцій на мовленнєвий акт погрози в сучасному англomовному діалогічному дискурсі, зокрема, на його комісивний і директивний складники. Об'єктом дослідження є мовленнєві акти погрози, реалізовані в сучасному англomовному діалогічному дискурсі, які вивчаються стосовно перлокутивного ефекту, що відображається в реакціях на них.

Методами дослідження є дискурсивний аналіз, контекстно-ситуативний та прагмалінгвістичний метод, метод аналізу невербальних компонентів комунікації, кількісні підрахунки, метод суцільної вибірки.

Результатами дослідження є твердження, що погроза розглядається як гібридний іллокутивний тип, який суміщає в собі рівноправні інгерентні складники – директив і комісив. Директивний складник становить вимогу здійснити певну дію, висловлювану мовцем адресатові, а комісивний складник є зобов'язанням мовця виконати певну дію проти інтересів адресата в майбутньому в разі невиконання вимоги. Гібридність мовленнєвого акту погрози в англomовному діалогічному дискурсі визначає специфіку реакцій на нього. За критерієм засобу вираження ці реакції поділяються на невербальні та вербальні, за критерієм компонента погрози – на реакції на комісивний і реакції на директивний компонент погрози. Питома вага вербальних і невербальних реакцій перебуває в рівновазі, проте переважають реакції на директивний компонент погрози. Вербальні реакції на мовленнєвий акт погрози за критерієм відображення його умов успішності демонструють такі типи: 1) реакції на підготовчу умову; 2) реакції на пропозицію (експліцитну чи імпліцитну); 3) реакції на умову щирості; 4) реакції на перлокуцію; 5) реакції на іллокуцію.

Як **висновок** можна зазначити, що найчастотнішими є реакції на підготовчу умову мовленнєвого акту погрози.

Ключові слова: вербальні реакції, гібридний мовленнєвий акт, директив, комісив, погроза, невербальні реакції.

REACTIONS TO THE SPEECH ACT OF THREAT IN THE MODERN ENGLISH DIALOGICAL DISCOURSE

Ponomarenko Olena Oleksandrivna,

Postgraduate Student of the Department of German Philology and Translation

V. N. Karasin Kharkiv National University

elena14.ponomarenko@gmail.com

orcid.org/0000-0003-1661-2151

The purpose of the article is to establish the types of reactions to the speech act of threat in modern dialogical discourse, in particular on its commission and policy components. The object of the study is the speech acts of threat, implemented in the modern English dialogical discourse, which are studied for the subject of the perlocative effect reflected in the reactions to it.

The research methods are discourse analysis, context-situational and pragmalinguistic methods, the method of analysis of non-verbal communication components, quantitative calculations, and the method of continuous sampling.

The research results indicate that the threat is considered as a hybrid illocutionary type, which combines equal inherent components – directives and commissives. The directive component is the requirement to carry out a certain action expressed by the speaker to the addressee, the commissive component is the speaker's obligation to perform a certain action against the addressee's interests in the future in case of non-fulfillment of the requirement. The hybridity of the speech act of threat in the English dialogical discourse determines the specificity of the reactions to it. By criterion of the means of expression, these reactions are divided into non-verbal and verbal, according to the criterion of component of the threat – in reaction to commissive and reaction to directive components of the threat. The share of verbal and nonverbal reactions is in equilibrium, but the reaction to the directive component of the threat prevails. Verbal reactions to the speech act of threat by criterion of displaying its felicity rules demonstrate the following types: 1) reaction to the preparatory condition; 2) reaction to the proposition (explicit or implicit); 3) reaction to the condition of sincerity; 4) reactions to perlocution; 5) the reaction to illocution.

As a conclusion it can be noted, that the most frequent are reactions to the preparatory condition of the speech act of threat.

Key words: verbal reactions, hybrid speech act, directives, commissive, threat, nonverbal reactions.

1. Вступ

У сучасній дискурсивно орієнтованій лінгвопрагматиці особливу привабливість для дослідників отримують іллокутивні типи мовленнєвих актів (далі – МА), які позначаються як гібридні, оскільки демонструють ознаки декількох іллокуцій. До них належать вибачення як гібрид експресиву й директиву (Буренко, 2008; Шевченко, 2009), застереження як гібрид асертиву й директиву (Безугла, Крупкіна, 2012) та погроза як гібрид директиву й комісиву (Безугла, 2007: 172).

МА погрози вивчаються і як конкретні МА-події (*tokens*) у діалогічному дискурсі (Бут, 2004; Бистров, 2001; Паповянец, 2004), і як МА – іллокутивний тип (*type*) з обґрунтуванням його когнітивних засад (Почепцов, 2009: 439; Фалькенберг, 1992; Перес Ернандес, 2001: 264; Цохазідіс, 1993)¹. Однак дискурсивна природа МА вимагає розгляду погрози в інтеракції з урахуванням інтерактивної взаємодії комунікантів, а саме різних типів реакцій на погрозу – як вербальних, так і невербальних.

Актуальність статті зумовлюється застосуванням в аналізі МА погрози сучасного дискурсивного підходу, який дає змогу

розглядати його, по-перше, як гібридний іллокутивний тип, а по-друге, як залучений в інтеракційну взаємодію комунікантів, що дає змогу виявити типи реакцій на МА погрози, реалізовані в діалогічному дискурсі.

Метою статті є встановлення типів реакцій на МА погрози в сучасному англomовному діалогічному дискурсі, зокрема, на його комісивний і директивний складники.

Об'єктом дослідження є МА погрози, реалізовані в сучасному англomовному діалогічному дискурсі, які вивчаються щодо перлокутивного ефекту, що відображається в реакціях на них.

Матеріалом слугував сценарій сучасного англomовного серіалу «Prison Break» (20th Century fox, Original film, 2005–2017, USA), який містить висловлення персонажів, за допомогою яких реалізуються МА погрози, та опис невербальних актів погрози, реалізованих персонажами. Суцільна вибірка становить 542 випадки реалізації актів погрози.

2. Типи реакцій на МА погрози в сучасному діалогічному дискурсі

МА погрози реалізуються в діалозі, тому їх доцільно вивчати із залученням фактора адресата, тобто з огляду на всю сукупність зв'язків, що виникають між ініціальним

¹ Про розмежування МА-подій та МА-типів більш докладно йдеться в роботі (Сусов, 2009: 67).

і реактивним висловленнями в певному фрагменті діалогічного дискурсу (Арутюнова, 1990). Діалогічний дискурс розуміємо як мисленнєво-комунікативну мовленнєву діяльність комунікантів у широкому (ситуативно-комунікативному, соціокультурному, когнітивно-психологічному) контексті, зафіксовану діалогічним текстом (Безугла, 2009: 4).

Мінімальною одиницею діалогічного дискурсу є дискурсивний хід (*move*), який становить послідовність МА, що відповідає поняттю репліки діалогу та визначається межами мовленнєвого внеску одного комуніканта (Шевченко, 2005: 113). Дискурсивні ходи та МА, що їм належать, залежно від ролі в інтеракції поділяються на ініціальні, реактивні та ре-ініціальні (Рольф, 1983: 211). МА погрози є зазвичай ініціальними або ре-ініціальними.

Хоча МА погрози та реактивний МА не утворюють суміжну пару (*adjacency pair*) на зразок питання й відповіді (Шеглофф, Сакс, 1973: 21), вони перебувають у певному семантичному зв'язку. Встановлення специфіки цього зв'язку уможливорює критерій умов успішності МА погрози. Умови (або правила) успішності – підготовча, пропозиційна, щирості, суттєва та перлокутивна – дають змогу надати когнітивну характеристику певного іллокутивного типу та відокремити його від інших типів (Серль, 1986: 175; Безугла, 2007: 103–105). Саме на ґрунті умов успішності погроза ідентифікується як гібридний іллокутивний тип.

Під гібридним МА розуміється такий МА, який суміщає в собі риси двох іллокутивних типів, поєднуючи два рівноправні інгенентні складники іллокутивної сили (Буренко, 2008: 13). У випадку погрози це такі іллокуції: 1) директивна (спонукальна) – вимога здійснити певну дію, висловлювана мовцем адресатові; 2) комісивна – зобов'язання мовця виконати певну дію проти інтересів адресата в майбутньому в разі невиконання вимоги. Супутньою іллокутивною силою є емотивна, що проявляється факультативно.

І.П. Сусов розмежує МА-типи (*types*) та МА-події (*tokens*) (Сусов, 2009: 67). Гібридність погрози стосується іллокутивного типу (*type*), а розгляд реакцій на погрозу – конкретних МА у діалогічному дискурсі. Умови успішної реалізації МА погрози, з одного боку, обґрунтовують гібридну природу цього іллокутивного типу, а з іншого – є критерієм виокремлення типів реакцій на МА погрози, реалізовані в англійському діалогічному дискурсі.

Відповідно до умов успішності МА погрози виокремлюємо типи вербальних реакцій на нього з боку адресата, який у реактивному МА вже виконує комунікативну роль адресанта, а саме: 1) реакції на підготовчу умову; 2) реакції на пропозиційну умову; 3) реакції на умову щирості; 4) реакції на перлокуцію; 5) реакції на іллокуцію.

Підготовча умова характеризує ситуацію здійснення МА, а саме ті підстави, що спонукають мовця висловити погрозу:

1) мовець перебуває в обставинах, які зумовлюють дію-1 адресата та дію-2 мовця;

2) мовець вважає, що адресат спроможний виконати дію-1;

3) дія-1 стосується інтересів мовця;

4) адресат із певних причин не бажає виконати дію-1;

5) для мовця існує можливість змусити адресата виконати дію-1 шляхом погрози;

6) майбутня дія-2 мовця суперечить інтересам адресата;

7) мовець спроможний виконати майбутню дію-2;

8) для обох не є очевидним, що адресат виконає дію-1 за іншого перебігу подій;

9) для обох не є очевидним, що мовець виконає дію-2 за іншого перебігу подій.

Умови «2» та «8» притаманні директивному типу, правила «7» і «9» – комісивному, умови «1», «3», «4», «5» та «6» стосуються безпосередньо МА погрози.

Реакції на підготовчу умову становлять 32% загальної кількості досліджених вербальних реакцій. Як приклад розглянемо дискурсивний фрагмент, у якому розмова відбувається у в'язниці між головним героєм Майклом Сколфілдом та іншим ув'язненим Джоном Абрुцці, які разом зі своєю бандою оточують Майкла. Вони затискають його в кутку, знімають чобіт із ноги та приставляють ножиці до пальців. Абрुцці зі своїми поплічниками намагаються змусити Майкла розповісти про місце знаходження особи на прізвище Фібоначчі. Абрुцці необхідно вбити Фібоначчі, оскільки той найближчим часом буде свідчити в суді проти Абрुцці та інших мафіозі. Майкл відмовляється надати інформацію, натомість він погрожує, що якщо поплічники Джона Абрुцці підійдуть до нього, то він прийде за ним, тобто нашкодить йому: *They come at me John and I'm coming after you*. Комісивний компонент МА погрози виражено експліцитно (*I'm coming after you*), а директивний – імпліцитно в імплікатурі (+> *Dont touch me*). Імплікатуру експлікуємо за допомогою знака +> в дужках після

висловлення, яке її генерує. Висловлення, яке виражає МА погрози, підкреслено суцільною лінією, а реактивне висловлення – переривчатою:

(1) *Abruzzi: Where's Fibonacci?*

Michael: That's not the way it works.

(Abruzzi stares at him for a few long moments before he turns away. His boys step forward and Michael stands up.)

Michael: They come at me John and I'm coming after you. (+> Don't touch me)

Abruzzi: I doubt it.

Спостерігаємо вербальну реакцію I doubt it на підготовчу умову «7»: адресат ставить під сумнів спроможність мовця виконати майбутню дію, оскільки мовець перебуває в несприятливих для себе обставинах, його оточила банда бандитів і він фізично не зможе завдати їм шкоди.

Пропозиційна умова МА погрози полягає в тому, що мовець виражає пропозиційний зміст, для якого характерні дві предикації – майбутня дія-1 адресата (директив) і майбутня дія-2 мовця (комісив), що підтверджує гібридність погрози.

Реакції на пропозиційну умову складають 27% загальної кількості вербальних реакцій. Виокремлюємо реакції на експліцитну пропозицію МА погрози (експлікатуру) та на імпліцитну пропозицію МА погрози (імплікатуру). Експлікатура й імплікатура можуть стосуватися як директивного, так і комісивного компонентів. Поданий нижче дискурсивний фрагмент ілюструє реакцію на експліцитну пропозицію МА погрози моделі *Do p, I'm going to do q*. Між ув'язненими Твіннером та Ті-Бегом, які разом планують втечу, стався конфлікт. У результаті взаємних образ Твіннер погрожує Ті-Бегу вбити його, якщо той до нього підійде ближче. Ті-Бег, розуміючи, що Твіннер не наважиться щось йому заподіяти, наближається до нього та говорить, що тепер він повинен його вбити. Твіннер не сміє виконати свою обіцянку та залишає Ті-Бега:

(2) *T-Bag (warningly): Easy, now.*

Tweener: No, no, you think you're gettin' up in this, you got another think comin', you homo.

T-Bag: You got a foul mouth, you know that?

Tweener: Yeah, I do. And you come near me again, I'm gonna kill you!

T-Bag (amused, in disbelief): Well, then, you're just gonna have to kill me, little man.

(Tweener goes to walk away, T-Bag is laughing, very amused.)

Директивний і комісивний компоненти виражено експліцитно: And you come near

me again, I'm gonna kill you! Спостерігаємо вербальну реакцію на пропозиційну умову комісивного компонента: Well, then, you're just gonna have to kill me, little man.

Реакцію на імпліцитну пропозицію МА погрози представлено в дискурсивному фрагменті (3), який є розвитком подій фрагменту (1). Абрुцці продовжує погрожувати відрізати палець на нозі Майклу, якщо той не надасть йому інформацію. Директивний компонент МА погрози виражено імпліцитно (експлікація імплікатури +> *Give us the information*), а імпліцитний комісивний компонент виводимо з імплікатури +> *We will cut your toe*:

(3) *(Abruzzi nods, we'll see. Then he nods to his boys. They grab Michael and hold him down. He struggles but they manage to get his left shoe and sock off. They put gardening shears to his smallest toe.)*

Abruzzi: I'm going to count to three. One. (+> Give us that information or we will cut your toe!)

Michael: (Breathing heavily) I give you that information I'm a dead man. You know it and I know it.

Вербальна реакція стосується імпліцитної пропозиції директивного компонента МА погрози I give you that information I'm a dead man.

Умовою щирості МА погрози є відповідність дійсності бажання мовця, щоб адресат виконав дію-1, що пов'язує погрозу з директивним типом, та бажання мовця самому виконати дію-2 в майбутньому, що пов'язано з комісивним типом.

Реакції на умову щирості становлять 20,5% загальної кількості вербальних реакцій. Фрагмент (4) ілюструє реакцію на умову щирості комісивного компонента погрози. Майкл планує втечу з в'язниці разом з ув'язненими Ті-Бегом, Твіннером та іншими. Проте в Ті-Бега виникає конфлікт із Твіннером. Щоб вгамувати Ті-Бега, Майкл наносить йому удар інструментом по нозі та наказує Ті-Бегу припинити. У відповідь Ті-Бег погрожує розповісти охороні про втечу:

(4) *(Michael picks up a tool from the box and hits T-Bag's shin with it, hard. T-Bag collapses on the floor with a scream of pain.)*

T-Bag: Son of a bitch!

Michael: This ends right now.

T-Bag: Oh, you just screwed some major league pooch, Pretty. I'm gonna sing like a whole tree full of birds now. (Yelling) Badge! (+> Don't hurt me, or I'll tell about the escape to the CO.)

Michael: You wanna sing, then sing. But you know what I think? You don't have the guts. You want out of here just as much as the rest of us.

(*The door opens and a CO comes in.*)

Директивний компонент МА погрози виражено імпліцитно (+> *Don't hurt me*), комісивний компонент виражає імплікатура (+> *I'll tell about the escape to the CO*).

На обіцянку мовця розповісти охороні в'язниці про заплановану втечу адресат нівелює погрозу, розуміючи, що мовець блефує та насправді не широ бажає виконати обіцянку, оскільки сам має намір втекти разом із мовцем. Спостерігаємо реакцію на імпліцитну умову ширості комісивного компонента *You want out of here just as much as the rest of us.*

Перлокутивна умова МА погрози також відображає її гібридний характер: мовець має намір, по-перше, змусити адресата виконати дію-1 (директив), а по-друге, змусити адресата повірити, що він справді виконає майбутню дію-2 (комісив), яка може призвести до несприятливих для адресата наслідків, якщо той не виконає дію-1. Крім того, МА погрози має ще одну перлокутивну ціль – залякування адресата.

Реакції на перлокуцію становлять 11,4% загальної кількості вербальних реакцій, наприклад:

Kellerman: (Getting irritated.) Are you saying you won't do it?

Bishop McMorrow: I'm not a man to equivocate.

Kellerman: You're what, sixty two years old now Your Excellency?

Bishop McMorrow: That's correct.

Kellerman: I assume then that you would be well versed in how our country's tax system works. Taking personal capital gains under the church tax shelter. That would be fraud, wouldn't it Your Excellency?

Bishop McMorrow: I will not be cowed into forsaking my beliefs. Not by you or anyone else.

Kellerman: Admirable. (Gets up.) Good day Your Excellency.

У цьому дискурсивному фрагменті розмова відбувається між єпископом Макмюроу та агентом Келлерманом із напарником. Агентам необхідно змусити єпископа вплинути на губернатора, який є його гарним другом, і змусити його відхилити апеляційну скаргу щодо страти ув'язненого Бюроуза. Єпископ Макмюроу відмовляється, на що Келлерман робить зауваження, що єпископ, перебуваючи у своєму поважному віці, не може не знати, як працює державна податкова система, і що видавати власні прибутки за прибутки церкви (а отже, не платити податки) – це шахрайство. Директивний компонент МА погрози вира-

жено імпліцитно (+> *Influence the governor*), комісивний також виражено імпліцитно (+> *Well tell about your fraud*). Адресат погрози відмовляється змінити свої погляди та вплинути на губернатора. Спостерігаємо вербальну реакцію на перлокутивну умову директивного компонента *I will not be cowed into forsaking my beliefs.*

Сумтєва умова МА погрози полягає в каузальному зв'язку між двома предикованими діями: мовець виконає дію-2 лише за умови, якщо адресат не виконає дію-1, і навпаки, якщо адресат виконає дію-1, мовець не виконає дію-2.

Реакція на іллокуцію становить 9,1% загальної кількості вербальних реакцій. У наведеному нижче дискурсивному фрагменті спостерігаємо реакцію на експліцитно висловлену погрозу моделі *If you p, I'll q*. Головного героя Майкла відвідала у в'язниці його знайома Вероніка. Ув'язнений Абрुцці, який намагається змусити Майкла розповісти про те, як знайти певну особу на прізвище Фібоначчі, акцентує увагу на тому, що Майклу треба бути обережним зі своїми відвідувачами, і тим самим дає зрозуміти, що може зашкодити Вероніці. У відповідь Майкл висловлює експліцитну погрозу *If you touch her, I'll kill you myself.*

(6) *Abruzzi: Yeah, you should be careful with who visits you in here, Fish. These walls have eyes.*

Michael: If you touch her, I'll kill you myself.

Falzone: One, that is an empty threat. You are less than a gnat to me. And two, all you gotta do is give me the address and we avoid all this melodrama altogether.

Адресат погрози експлікує комунікативний намір мовця в перформативному іменнику *threat*. Експлікація іллокуції погрози за допомогою перформативного дієслова в стандартній перформативній формі (перша особа однини теперішнього часу активного стану дійсного способу – *I threaten*) є неможливою, оскільки це спричинило б так зване іллокутивне самогубство (Вендлер, 1985: 241–247). Тому перформативна експлікація погрози характерна саме для реактивних висловлювань.

Зазначені типи реакцій на МА погрози за критерієм умов успішності є вербальними. Крім того, виокремлюємо невербальні реакції, які також можуть стосуватися окремого компонента погрози. За характером вираження вони розпадаються на кінетичні (жести, міміка) і проксемічні (зміна дистанції між співрозмов-

никами та їх положення в просторі). Погоджуючись із Г.В. Колшанським, відносимо до невербальних компонентів комунікації набір компонентів немовного характеру, які мовець створює в результаті фізичної (а саме моторно-вокалічної) діяльності під час комунікації та використовує поряд із вербальними засобами через набуття ними комунікативно значущого характеру в процесі спілкування (Колшанський, 1975).

Результати дослідження демонструють незначну кількісну перевагу вербальних реакцій над невербальними – 55%, тож невербальні реакції на погрозу становлять 45% загальної кількості реакцій. Питома вага невербальних реакцій на директивний і комісивний компоненти перебуває в рівновазі – 53% і 47% загальної кількості невербальних реакцій відповідно.

Чітке розмежування кінетичних і проксемічних реакцій ускладнюється частотністю їх поєднання в одному реактивному ході, що пояснюється фізіологічними чинниками: зміна дистанції між співрозмовниками та їх положення в просторі спричиняє зміну жестів і міміки мовця та адресата. Наведений нижче дискурсивний фрагмент є прикладом нерозривності кінетичних і проксемічних невербальних реакцій. Охоронець Беллік намагається залякати ув'язненого Майкла, щоб той більше не смів поперед нього скаржитися начальнику в'язниці.

(7) *Bellick: Oh, by the way, how's the foot?*

(And he stomps the heel of his boot onto Michael's toe stumps. (+> I'll hurt you) Michael grunts hard and doubles over in pain. Bellick puts a hand on his shoulder and twists his heel, grinding the end of his boot harder into the toes of Michael's work boots. Michael collapses, breathing heavily. Then Bellick squats down beside him.)

Don't you ever go around me to the Pope again. (He rises) Now move. (Michael gets up and walks as steadily as he can towards the door. Shot runs through the tunnels of the prison to Commercial Set)

Белліку добре відомо про поранену ногу Майкла. Тому він навмисно надавлює своїм чоботом на хвору кінцівку ув'язненого, тим самим невербально виражаючи комісивний компонент МА погрози (+> *I'll hurt you*), директивний компонент виражено експліцитно: *Don't you ever go around me to the Pope again. (He rises) Now move.*

Невербальною проксемічно-кінетичною реакцією на невербальний комісивний компо-

нент МА погрози (охоронець Беллік надавлює чоботом на поранену ногу Майкла) є стогін ув'язненого, скручування всього тіла від болю та мімічні зморщування обличчя одночасно. На експліцитний директивний компонент *Now move* спостерігаємо невербальну проксемічну реакцію (Майкл відходить).

Якщо розгалужувати реакції (вербальні та невербальні) на МА погрози в англomовному діалогічному дискурсі за критерієм його компонента, то спостерігаємо перевагу реакцій на директивний компонент – 66,3%.

3. Висновки

Таким чином, реакції на МА погрози в англomовному діалогічному дискурсі визначаються його гібридністю. За критерієм засобу вираження реакції на МА погрози поділяються на невербальні та вербальні, за критерієм компонента погрози – на реакції на комісивний і реакції на директивний компоненти. Питома вага вербальних і невербальних реакцій перебуває в рівновазі, проте переважають реакції на директивний компонент. Вербальні реакції на МА погрози за критерієм відображення умов успішності демонструють такі типи: 1) реакції на підготовчу умову; 2) реакції на пропозицію (експліцитну чи імпліцитну); 3) реакції на умову щирості; 4) реакції на перлокуцію; 5) реакції на іллокуцію. Найчастотнішими є реакції на підготовчу умову.

До перспектив дослідження належить встановлення когнітивно-прагматичних характеристик директивних і комісивних компонентів гібридного МА погрози в англomовному діалогічному дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арутюнова Н.Д. Феномен второй реплики, или о пользе спора. *Логический анализ языка: противоречивость и аномальность текста* : сборник научных трудов. Москва : Наука, 1990. С. 175–189.
2. Безугла Л.Р. Вербалізація імпліцитних смислів у німецькомовному діалогічному дискурсі. Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2007. 332 с.
3. Безугла Л.Р. Діалог, діалогічний текст та діалогічний дискурс. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2009. № 867. С. 3–8.
4. Безугла Л.Р., Крупкіна Т.В. Застереження як гібридний мовленнєвий акт. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія «Філологічні науки»*. 2012. № 29. С. 35–38.
5. Буренко Т.М. Когнітивно-прагматичні характеристики мовленнєвого акту вибачення в англomовному дискурсі XVI–XXI століть : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови». Харків, 2008. 20 с.

6. Бут Н.А. Просодические характеристики ситуативно обусловленных иллокутивных актов группы «менасивов» (экспериментально-фонетическое исследование на материале современного немецкого языка) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук ; Тамбовский государственный технический университет. Тамбов, 2004. 14 с.
7. Быстров В.В. Функционально-семантический анализ менасивных диалогических реплик : дисс. ... канд. филол. наук ; Тверской государственный университет. Тверь, 2001. 124 с.
8. Вендлер З. Иллокутивное самоубийство. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва : Прогресс, 1985. Вып. 16. С. 241–247.
9. Колшанский Г.В. Паралингвистика. Москва : Наука, 1975. 231 с.
10. Паповянец Э.Г. Перлокутивная функция речевого акта угрозы. *Ювілейні четверті Каразінські читання, присвячені 200-річчю Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Людина. Мова. Комунікація»* : матеріали міжнародної науково-методичної конференції. Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2004. С. 210–212.
11. Почепцов Г.Г. Избранные труды по лингвистике. Харьков : Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина, 2009. 556 с.
12. Серль Дж.Р. Классификация иллокутивных актов. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва : Прогресс, 1986. Вып. 17. С. 170–194.
13. Сузов И.П. Лингвистическая прагматика. Винница : Нова книга, 2009. 272 с.
14. Шевченко І.С. Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*. Харків : Константа, 2005. С. 105–117.
15. Шевченко И.С. Гибридная природа извинения: когнитивно-прагматический анализ. *Жанры речи* : сборник научных трудов. Саратов : ИЦ «Наука», 2009. Вып. 6 : Жанры и язык. С. 329–337.
16. Falkenberg G. Drohen. *Sprachliche Bewertung, polnisch und deutsch* / Hrsg. von G. Falkenberg, N. Fries, J. Puzynina. Warschau : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 1992. S. 177–191.
17. Pérez Hernández L. Illocution and Cognition: A Constructional Approach. Logroño : Universidad de la Rioja ; Servicio de Publicaciones, 2001. 366 p.
18. Rolf E. Sprachliche Informationshandlungen. Göppingen : Kümmerle, 1983. 232 S.
19. Schegloff E., Sacks H. Opening up closings. *Semiotica*. 1973. № 7/4. P. 289–327.
20. Tsohazidis S.L. Scenes and frames for orders and threats. *Conceptualizations and mental processing in language* / eds. by R.A Geiger, B. Rudzka-Ostyn. Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 1993. P. 731–739.
21. Prison Break. URL: <http://www.twiztv.com/scripts/prisonbreak> (дата звернення 15.04.2011).
- of implicit meanings in the German-language dialogic discourse]. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet imeni V.N. Karazina [in Ukrainian].
3. Bezuhla, L.R. (2009). Dialoh, dialohichni tekst ta dialohichni dyskurs [Dialogue, dialogic text and dialogic discourse]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina*, no. 867, pp. 3–8 [in Ukrainian].
4. Bezuhla, L.R., Krupkina, T.V. (2012). Zasterezhennia yak hibrydni movlenniievi akt [Caution as a hybrid speech act]. *Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Seriiia "Filolohichni nauky"*, no. 29, pp. 35–38 [in Ukrainian].
5. Burenko, T.M. (2008). Kohnityvno-prahmatychni kharakterystyky movlenniivoho aktu vybachennia v anhlomovnomu dyskursi XVI–XXI stolit [Cognitive-pragmatic characteristics of the speech act of apology in the English-speaking discourse of the XVI–XXI centuries] (Extended abstract of candidate's thesis). Kharkiv [in Ukrainian].
6. But, N.A. (2004). Prosodicheskie kharakteristiki situativno obuslovlennykh illokutivnykh aktov grupy "menasivov" (eksperimentalno-foneticheskoe issledovanie na materiale sovremennogo nemetskogo iazyka) [Prosodic characteristics of situationally conditioned illocutionary acts of the "Menasiv" group (experimental phonetic research based on the material of the modern German language)] (Extended abstract of candidate's thesis). Tambov: Tambov State Technical University [in Russian].
7. Bystrov, V.V. (2001). Funktsionalno-semanticheskii analiz menasivnykh dialogicheskikh replik [Functional-semantic analysis of menasive dialogical replicas] (Candidate's thesis). Tver: Tver State University [in Russian].
8. Vendler, Z. (1985). Illokutivnoe samoubiistvo [Illocutive suicide]. *Novoe v zarubezhnoi lingvistike*. Moscow: Progress, issue 16, pp. 241–247 [in Russian].
9. Kolshanskii, G.V. (1975). Paralingvistika [Paralinguistics]. Moscow: Nauka [in Russian].
10. Papovians, E.G. (2004). Perlokutivnaia funktsiia rechevogo akta ugrozy [Perlocutionary function of the threat speech act]. *Yuvileini chetverti Karazinski chytannia, prysviacheni 200-richchiu Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina "Liudyna. Mova. Komunikatsiia"*: materialy mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet imeni V.N. Karazina, pp. 210–212 [in Russian].
11. Pocheptsov, G.G. (2009). Izbrannye trudy po lingvistike [Selected Works on Linguistics]. Kharkov: Kharkovskii natsionalnyi universitet imeni V.N. Karazina [in Russian].
12. Serl, Dzh.R. (1987). Klassifikatsiia illokutivnykh aktov [Classification of illocutionary acts]. *Novoe v zarubezhnoi lingvistike*. Moscow: Progress, issue 17, pp. 170–194 [in Russian].
13. Susov, I.P. (2009). Lingvisticheskaia pragmatika [Linguistic pragmatics]. Vinnitsa: Nova knyha [in Russian].
14. Shevchenko, I.S. (2005). Kohnityvno-prahmatychni doslidzhennia dyskursu [Cognitive-pragmatic studies of discourse]. *Dyskurs yak kohnityvno-komunikatyvnyi fenomen*. Kharkiv: Konstana, pp. 105–117 [in Ukrainian].
15. Shevchenko, I.S. (2009). Gibridnaia priroda izviniia: kognityvno-prahmaticheskii analiz [Hybrid nature of the apology: cognitive-pragmatic analysis]. *Zhany rechii*:

REFERENCES:

1. Arutiunova, N.D. (1990). Fenomen vtoroi repliki, ili o polze spora [The phenomenon of the second replica, or about the benefits of the dispute]. *Logicheskii analiz iazyka: protivorechivost i anomalnost teksta*: sbornik nauchnykh trudov. Moscow: Nauka, pp. 175–189 [in Russian].
2. Bezuhla, L.R. (2007). Verbalizatsiia implitsytnykh smysliv u nimetskomovnomu dialohichnomu dyskursi [Verbalization

- sbornik nauchnykh trudov*. Saratov: Nauka, issue 6: Zhanry i iazyk, pp. 329–337 [in Russian].
16. Falkenberg, G. (1992). Drohen [Threaten]. *Falkenberg G., Fries N., Puzynina J. (eds.) Sprachliche Bewertung, polnisch und deutsch*. Warschau: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, pp. 177–191 [in German].
 17. Pérez Hernández, L. (2001). Illocution and Cognition: A Constructional Approach. Logroño: Universidad de la Rioja; Servicio de Publicaciones [in English].
 18. Rolf, E. (1983). Sprachliche Informationshandlungen [Linguistic information acts]. Göppingen: Kümmerle [in German].
 19. Schegloff, E., Sacks, H. (1973). Opening up closings. *Semiotica*, no. 7/4, pp. 289–327 [in English].
 20. Tsohazidis, S.L. (1993). Scenes and frames for orders and threats. *Geiger R.A, Rudzka-Ostyn B. (eds.) Conceptualizations and mental processing in language*. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, pp. 731–739 [in English].
 21. Prison Break. Retrieved from: <http://www.twiztv.com/scripts/prisonbreak> [in English].

УДК 811.111–626.32.45

DOI 10.32999/ksu2663-3426/2019-1-11

СПЕЦИФІКА ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ОЦІННИХ СТРУКТУР В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Приходько Ганна Іллівна,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри англійської філології
Запорізький національний університет
anna.prikhodko.55@gmail.com
orcid.org/0000-0001-6220-5333

Приходченко Олександра Олексіївна,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри іноземних мов професійного спрямування
Запорізький національний університет
prihodchenkoaleksandra@gmail.com
orcid.org/0000-0002-8468-2453

Статтю присвячено розгляду мовних засобів інтенсифікації оцінного значення в дискурсі. Особливий інтерес у вивченні прагматичних значень становить інтенсифікація оцінних структур. Метою запропонованої статті є аналіз мовних засобів, які сприяють інтенсифікації оцінки в англійському художньому дискурсі. Методологія визначається завданнями, матеріалом, характером статті і має комплексний характер. Одним з основних способів підсилення оцінного значення висловлювання є експліцитні засоби вираження модального ставлення мовця до повідомлюваної інформації, представлені модальними словами і прислівниками. Дієвими інтенсифікаторами оцінних структур є різноманітні виражальні засоби та стилістичні прийоми: гіпербола, епітет, порівняння, риторичне запитання. Оцінні слова виконують конкретну синтаксичну функцію – виступають означеннями слів-класифікаторів. Інтенсифікація оцінного значення здійснюється також уточнюючими текстовими одиницями, що модифікують основну предикативну лінію базового речення або ж його обставинні компоненти. Інтенсифікований характер оцінки простежується і в односкладних особових реченнях, де означення виконує функцію семантичного предиката. Отже, інтенсифікація оцінного значення може здійснюватися різноманітними способами, однак усі вони зумовлені особливостями мовної поведінки, логічними параметрами оформлення думки й іншими факторами мовленнєво-розумового процесу та характеризуються: а) сполученням однакових знаків оцінки; б) взаємодією різноманітних оцінних знаків; в) перенесенням оцінних знаків експліцитних висловлювань на імпліцитні ланки тексту. Лексико-синтаксичні інтенсифікатори, які використовуються для посилення оцінки, розкривають присутність/відсутність ідеального в оточуючому середовищі шляхом встановлення ступеня значущості об'єкта для суб'єкта з погляду відповідності/невідповідності об'єкта потребам, інтересам та бажанням суб'єкта.

Ключові слова: оцінка, когнітивно-прагматичний характер, категоричність, номінація, слова-класифікатори.